

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шӯрои диссертациони 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон ба диссертатсияи Раҳимова Мунзифа Анваровна дар мавзӯи: “Коркарди технологияи маҳсулоти хӯрокии функционалӣ аз растани лӯбиёгӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ

Комиссияи экспертӣ дар ҳайати Амонзода И.Т.– доктори илмҳои техникӣ, дотсент; Икромӣ М.Б. – номзади илмҳои химия, дотсент; Ҳақимов Ғ.К. – номзади илмҳои техникӣ, дотсент, ки бо қарори раиси Шӯрои диссертациони 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон, ташкил шуда буд, диссертатсияи Раҳимова Мунзифа Анваровна-ро дар мавзӯи “Коркарди технологияи маҳсулоти хӯрокии функционалӣ аз растани лӯбиёгӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ дида баромада, ба чунин хулоса омаданд:

Мубрамияти мавзӯ: Дар назди саноати хӯрокворӣ муаммои ташкили истеҳсоли маҳсулоти хӯрокаи функционалие, ки на танҳо талаботи физиологияи инсон вобаста ба фаъолияти ҷисмонӣ, синну сол, намуди машғулият, балки инчунин дорои талофи хусусиятҳои генотип ва бемориҳои бо он пайваста бударо талаб мекунад.

Айни ҳол истеҳсолоти маҳсулотҳои хӯрокаи сол аз сол аз ҳисоби маҳсулоти бисёрфункционалӣ васеъ шуда истодааст. Дар мувофиқа бо ин, вазифаи асосии саноати хӯрокворӣ ин дарёфти ингредиентҳои функционалӣ дар асоси ашёи анъанавӣ ва ивазкунандаҳои он ба ҳисоб меравад.

Ба сифати сарчашмаи ингредиентҳои функционалӣ зироати лӯбиёгии аз сафедаҳои пурбаҳо бой ва дар худ бофтаҳои хӯрокаи моддаҳои минералӣ (бахусус калий, магний, фосфор) доранда, ки яке аз зироатҳои дар шароити Тоҷикистон маъмул аст, лӯбиёи муқаррарӣ (*Phaseolus vulgaris*) истифода шуда метавонад. Ашёи мазкур ба ғайр аз таркиби химиявии нодир, инчунин бо дастрасӣ ва дороияти хосиятҳои беҳтар нисбати зироати анъанавӣ васеъ истифодашаванда – соя фарқ мекунад. Лӯбиё назар ба соя аз хусусиятҳои аллергӣ озод буда, барои халқи тоҷик маҳсулоти мутобиқшуда мебошад.

Натиҷаҳои муҳимтарини кори диссертационӣ:

1. Таркиби химиявии ашёи маҳаллӣ - лӯбиёи муқаррарӣ (*Phaseolus vulgaris*) ва концентрати хӯроқӣ аз он муайян карда шуд. Муқаррар шуд, ки таркиби нодирӣ ашёи мазкур, ки аз сафедаҳо ва дигар нутриентҳои зарурӣ бой аст, истифодаи онро дар истеҳсоли маҳсулоти функционалӣ мувофиқи мақсад менамояд.

2. Хосияти функционалӣ ва бехатарии концентрати лӯбиё асоснок карда шудааст. Исбот карда шудааст, ки ҳангоми сабзонидани донаҳои лӯбиё таркиби химиявии он тағйир ёфта, миқдори витамини В₁ ба ҳаҷми зиёда аз 20 маротиба, витамини В₂ ба ҳаҷми зиёда аз 33 маротиба, миқдори витамини С ба ҳаҷми 5 маротиба зиёд гардид, ки ин манфиати амалиётро нишон медиҳад. Инчунин баъди амалиёти сабзонидан қисми полисахаридҳо (коҳиш аз 35,3% то 33,3%) ба моносахаридҳо ва дисахаридҳо (афзоиш аз 2,5% то 3,3%) табдил ёфтанд, ки ин тасдиқунандаи хусусияти зудҳазмшавии маҳсулот мебошад. Концентрати аз лӯбиёи истеҳсолшуда намии паст дошта (6%) муайян карда шуд, ки мӯҳлати дароз (зиёда аз 18 моҳ) новобаста аз шароити нигоҳдорӣ хусусиятҳои худро нигоҳ медорад;

3. Муайян гардидааст, ки амалиёти таркунии лӯбиё ба муддати 3 соат дар оби ҳарораташ 25°C имконият дод, ки амалиёти пухтан ва хушккунӣ кӯтоҳ шавад, маҳз аз ҳисоби коркарди кӯтоҳ дар ҳарорати гарм коҳиши витаминҳо кам гардид, яъне бо миқдори максималӣ нигоҳ дошта мешаванд. Инчунин, муайян шудааст, ки концентрати истеҳсолшуда қобилияти обфурӯбарӣ (1,52г/г м.х.) ва варамкунии (коэф.варамкунӣ 4,6) баланд дошта, ин хосияти он ба фоидаи як қатор маҳсулотҳои хӯроқа истифода бурда мешавад. Бо назардошти натиҷаҳои таҳқиқҳои гузаронидашуда дастурамали маҳсулоти тайёр бо иловаи концентрати истеҳсолшуда тартиб дода шудааст ва технологияи истеҳсоли он коркард гаштааст, ки барои баланд кардани арзиши биологӣ маҳсулот мусоидат менамояд.

4. Усули коркардшудаи истеҳсоли концентрат имконият дод, ки миқдори сафеда дар маҳсулот назар ба миқдори он дар ашёи хом зиёд гардад; концентратсияи моддаҳои захрнок бошад паст гардад (дар мисоли Cd то 280 маротиба ва Pb то 550 маротиба).

5. Таҳқиқи имконияти истифодаи концентрати лӯбиёгии коркардшуда ба сифати компоненти ғанигардонанда дар технологияи маҳсулоти хӯроқа нишон дод, ки иловаи концентрати лӯбиё барои бехтар намудани хосиятҳои нони гандумин хизмат намуда, норасоии сафеда ва дигар моддаҳои арзишнокро бартараф менамояд, ба истеҳсолот маводи маҳаллии дастрас ва барои аҳоли маҳсулоти пурғизои ғанигардонидашуда пешкаш карда мешавад.

Навгонии илмӣ тадқиқот.

Тадқиқот соҳиби чунин нағониҳои илмӣ мебошад:

- бори аввал технологияи концентрати лӯбиё ба намуди хока коркард шуда барои истифода дар истеҳсоли маҳсулотҳои хӯрокаи функционалӣ ба истеҳсолот пешкаш карда шуд;

- дар асоси кори илмӣ иҷрогардида дастуралалҳо ва нақшаҳои технологияи истеҳсоли концентрат аз лӯбиё омода карда шуд;

- технологияи нони гандумин бо иловаи концентрати лӯбиё, коркард карда шуд;

- маҳсулоти хӯрокаи истеҳсолшуда аз ташхиси бехатарии сифат гузаронида шуд.

Аҳамияти амалии тадқиқот.

Дастуралали истеҳсоли нон бо истифодаи концентрати лӯбиё коркардшуда бо нахустпатент тасдиқ карда шуда, таркиби онҳо дар ташхисгоҳҳои ҷумҳурӣ ва берун аз он муайян карда шуд ва партияҳои таҷрибавии онҳо дар корхона истеҳсолӣ татбиқ карда шуданд.

Тарзи истеҳсоли концентрат аз лӯбиёгӣ ба барномаи таълимии кори фанни технологияи концентратҳои хӯрока дохил карда шуда, барои таълими донишҷӯёни ихтисоси 1_490101 – технологияи нигоҳдорӣ ва коркарди ашёи хоми ғизоӣ истифода бурда шуданд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.
Диссертатсияи мазкур ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварии ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи бандҳои зерин мувофиқ мебошад:

2. Коркарди илмиасоси – технологияи истифодаи навҳои ашёи нав, инчунин маҳсулоти соҳавии соҳаҳои ғалладонагӣ, маҳсулоти мевагӣ ва сабзавотӣ бо мақсади истифодаи самараноки захираҳо ва баланд бардоштани арзишҳои биологии он.

3. Коркарди технологияҳои нав (интенсивӣ) ва такмилсозии технологияи истеҳсоли маҳсулоти хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, ғалладона, маҳсулоти мевагӣ ва сабзавотӣ, ангурпарварӣ дар доираи истеҳсолоти соҳаҳои хӯшагиҳо, хошоки омехта, ғалладонагӣ, нонӣ - макаронӣ, қаннодӣ, оби چави ғайриалкулӣ, алкулӣ, хамиртурушӣ, ликёру арак, шаробпазӣ, консервакунонӣ, хушккунии мева ва сабзавот, омехтаҳои хӯроқӣ ва маҳсулоти тезяхкунанда.

6. Коркарди технологияи намудҳои нави маҳсулот бо истифодаи маҳсулоти ғайрианъанавӣ ва намудҳои нави ашё, омехтаҳои мураккаб ва маҳсулоти нимтайёр бо танзими таркиби моддаҳои асосӣ ва ҷузъиёти фаъоли биологӣ, тағйири таркиби кимиёвӣ барои ба вучуд овардани маҳсулоти нави дорои сифати ғизонокии баланд ва сатҳи баланди

истифодабарӣ, аз ҷумла ҷузъиёти маҳсулот барои кӯдакон ва маҳсулоти парҳезӣ.

Эътимоднокии натиҷаҳои тадқиқот. Эътимоднокии натиҷаҳои бадастомада бо мувофиқии натиҷаҳои таҷрибавӣ ва назариявӣ, истифодаи маҷмӯи усулҳои муосири физикӣ ва химиявӣ таҳқиқ, санҷиши натиҷаҳои бадастомада дар шароити истеҳсолӣ ва инчунин баррасии натиҷаҳои таҳқиқҳо дар конференсияҳои илмӣ ва нашри онҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тасдиқ мегардад.

Саҳми шахсии муаллиф дар гузаронидани тадқиқоти озмоишӣ, таҳлилу омӯзиш ва шарҳи маълумотҳои тадқиқотии бадастовардашуда, оморасозӣ ва мурағабгардонии дастнависи диссертатсия ва маводҳои нашршудаи асосӣ мебошад.

Мувофиқати диссертатсия ба меъёрҳои аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти ҶТ муқарраргардида, оид ба тартиботи супоридани дараҷаҳои илмӣ.

Вобаста ба мавзӯи таҳқиқотии илмӣ ва натиҷаҳои асосии бадастомада 12 мақола ба нашр расида, 1 нахустпатент, 2 санади ҷорикунӣ дар истеҳсолот иҷро гардидаанд. Аз ин шумора се мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда, як мақола дар маҷаллаи илмӣ “Амнияти озуқаворӣ”, ва 8 мақола дар маводҳои конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ ба таъб расидаанд.

Натиҷаҳои кори диссертатсионӣ дар истеҳсолот ва мавзӯҳои тадқиқотӣ тадбиқ гардида, инчунин, 2 санадҳои тадбиқӣ ва 1 нахустпатент ба даст оварда шудааст.

Аслияти мундариҷаи диссертатсия зиёда аз 85,75%-ро (автореферат бо забони русӣ бо назардошти иқтибосоварӣ 88,32-%) ташкил медиҳад. Иқтибосоварӣ дуруст ва саҳеҳ тартиб дода шудааст.

Комиссияи эксперти диссертатсияи Раҳимова М.А.-ро дар мавзӯи “Коркарди технологияи маҳсулоти хӯрокии функционалӣ аз растаниҳои лубиёгӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лубиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ барои ҳимоя тавсия медиҳад.

Ба ҳайси муқарризони расмӣ комиссияи эксперти олимони мазкурро пешниҳод менамояд:

- узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, доктори илмҳои биология, профессор, мудири озмоишгоҳи “Биохимияи фотосинтез”-и Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои АМИТ Абдуллоев Абдуманон;

- номзади илмҳои техники, дотсент, мудирӣ кафедраи сифат ва бехатарии маҳсулоти ғизоии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур Минхочов Сабриддин Назриддинович.

Ба сифати Муассисаи тақриздиханда – Пажӯҳишгоҳи “Ғизо”-и Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Раиси комиссияи эксперти,
доктори илмҳои техники,
дотсент

Амонзода И.Т.

Аъзоёни комиссия:

номзади илмҳои химия,
дотсент

Икромӣ М.Б.

номзади илмҳои техники,
дотсент

Ҳақимов Ғ.Қ.

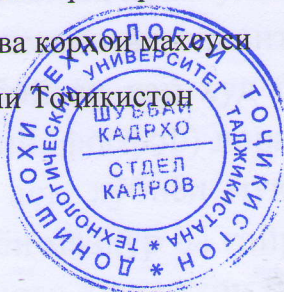
Имзоҳо дурустанд:
котиби илмии Шӯрои
диссертатсионии 6D-KOA-50,
н.и.х., дотсент

Икромӣ М.Б.

Имзои н.и.х., дотсент М.Б. Икромӣро тасдиқ мекунам

Сардори шӯбаи кадр ва корҳои махсуси

Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон

Бухориев Н.А.